

УДК 159.95

Ю. М. Недосека, здобувач

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова,
секція експериментальної та диференціальної психології**КОЛЬОРОГЕОМЕТРИЯ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА
ПСИХОДІАГНОСТИКИ**

У статті розглядається кореляція між темпераментом і кольоровими геометричними фігурами. Це дозволяє охарактеризувати не тільки особистість, але й колектив, що нас цікавить. Розрізняють гармонічну сумісність кольорогеометричних типів поведінки, також як сумісність і несумісність темпераментів. У гармонічно розвинутому колективі, де наявні усі типи геометричної поведінки, особистість з меншим внутрішнім напруженням адаптується. При цьому помічено, що залежно від належності колективу до певної галузі професій малий процент виявлення (чи повної відсутності) якогось кольорогеометричного типу є характерністю. Так, встановлено, що серед співробітників правоохоронних органів як тип геометричної поведінки частіше зустрічається зелений квадрат.

Ключові слова: темперамент, кольорогеометрія, особистість, тип поведінки, колектив.

У психології існує інформаційна система, що дозволяє нам розширити обрії свого духовного знання. Ця інформаційна система є свого роду мовою і має особливості, характерні для всіх мов. Яскравим прикладом такої інформаційної системи є проєктивна методика – “Кольорогеометричний вибір”.

У кольорогеометричному виборі кольорових фігур, які шикуються у порядку переваги, клієнт розкриває символічну характеристику своєї особистості. На перше місце він вибирає фігуру, що показує, яким йому хотілося б бути. Друга кольорова фігура розкриває щирі якості клієнта, тобто який він є в реальності. А фігура, яку він вибирає останньою, котра йому не подобається, показує, з яким типом особистості в нього можуть виникнути конфлікти [3].

Характеризує клієнта не тільки форма фігури, якій він віддав перевагу, але і колір. Розрізняють: “синій”, “зелений”, “червоний”, “жовтий” і “чорний” типи поведінки [10].

Психологія кольору стверджує, що особа, яка вибирає чорний колір і ставить його на перше місце, знаходиться в опозиції до суспільства. Це загадкова особистість, як правило, спрямована думками в минуле. При цьому, юнаки і дівчата часто неусвідомлено вибирають чорний у знак протесту проти несправедливого до них відношення оточуючих. А люди похилого віку частіше вибирають його як символ широсердечної кризи, самонезадоволення, розчарування, відмови від особистого життя, активної духовної діяльності. “Чорний” тип поведінки символізує строгість і малу емоційність.

У кольорогеометричному виборі чорний тип використовувався як показник депресивного стану. Залежно від того, який колір впливає

за чорним у кольорогеометричному виборі, можна судити про ступінь виразності депресії. Якщо після чорного впливає червоний – перевтома і випробуваному варто відпочити. Синій колір у сполученні з чорним символізує тривогу, емоційну нестійкість. Прагнення позбутись обмежень, як правило, показує зелено-чорне сполучення. При такому стані немає можливості реалізувати потребу в незалежності. Якщо після чорного впливає жовтий – непевність у собі, можливий комплекс неповноцінності. У кожному з цих сполучень депресивний стан може перерости в більш важку форму – стрес. Однак чорний символізує не тільки негативний стан. Серов Н. В. вважає, що в новітній історії Європи поява чорного кольору в суспільному житті завжди символізувала кінець якогось, щодо ліберального, періоду розвитку і настання нового [9].

Кольорогеометричний вибір розкриває символічну характеристику не тільки конкретної особистості, але і цікавлячого нас колективу, який цікавить дослідника.

Нами було проведене дослідження співробітників МВС України для визначення соціально-психологічного клімату в колективі де вони працюють. За допомогою кольорогеометричного вибору ми визначили міжособистісні відносини між співробітниками. Нами помічено, що будь-яка соціальна група успішно функціонує, коли в ній представлені всі типи кольорогеометричного поведіння. А якщо якого-небудь з них бракує, то відносини в такій групі стають або неміцними, або конфліктними. Помічено також, що залежно від належності колективу визначеній гадузі професії малий відсоток виразності якогось колірною типу є характерною особливістю.

Нами був використаний опитувальник, що визначає тип кольорогеометричного поведіння. У ньому взяло участь близько 200 осіб різної вікової категорії. Перед співробітниками МВС стояло завдання оцінити за п'ятибальною системою виразність у себе зазначених на спеціальному бланку 32 якостей, властивих кольорогеометричним типам поведіння. Визначивши типи кольорогеометричного поведіння і їхню кількість у даному колективі, ми встановили, що у кожного типу мають місце цілі, до здійснення яких він прагне і страхи, що виникають періодично [4].

Для “синього” типу поведіння основна мета – заспокоєння, задоволення, одурманення. Можуть виникати страхи відчуження, нудьги і самотності. На меті у “зеленого” типу поведіння – досягнення відчуття значущості, упевненості, престижу. У такого типу страхи перед перешкодами, обмеженнями і примусом. “Червоний” тип поведіння прагне до скорення, оволодіння, успіху. Як правило, виникають страхи перевантаження, стомлення, виснаження. У “жовтого” типу поведіння божевільне прагнення бути незалежним, безтурботним, звільненим від будь-яких обмежень. Виникають страхи перед втратами і турботами.

Якщо в колективі один з типів кольорогеометричного поведіння не представлений, то хтось з його членів змушений поводитися таким чином, щоб заповнити нішу, що пустує. У гармонійному колективі, де наявні всі

типи кольорогеометричного поведіння, особистість співробітника МВС із меншим внутрішнім напруженням пристосується і знайде своє місце в даному суспільстві [7].

У гарному і міцному робочому колективі звичайно представлені типи поведіння всіх сегментів хроматичного кола, всі основні кольори. При цьому чоловіки частіше (хоча і не завжди) заповнюють властиву їм червоно-зелену вісь, займаючи червоний і зелений сегменти, жінки – жовто-синю вісь і відповідні сегменти. Жовтий і червоний належать до «тепліх» кольорів, синій до «холодної» зони кола кольорів, а зелений утвориться зі сполучення обох зон колірної кола. «Теплі» кольори, згідно з Айзенком визначаються агресивністю, збудливістю й імпульсивністю холериків, безтурботністю, життєрадісністю та відкритістю сангвініків. З іншого боку, такі риси, як стриманість, песимістичність і ригідність меланхоліків, спокій, доброзичливість і надійність флегматиків, визначаються «холодною» зоною кола кольорів. Зелений визначається природою чи вихованням [1] (рисунок 1).

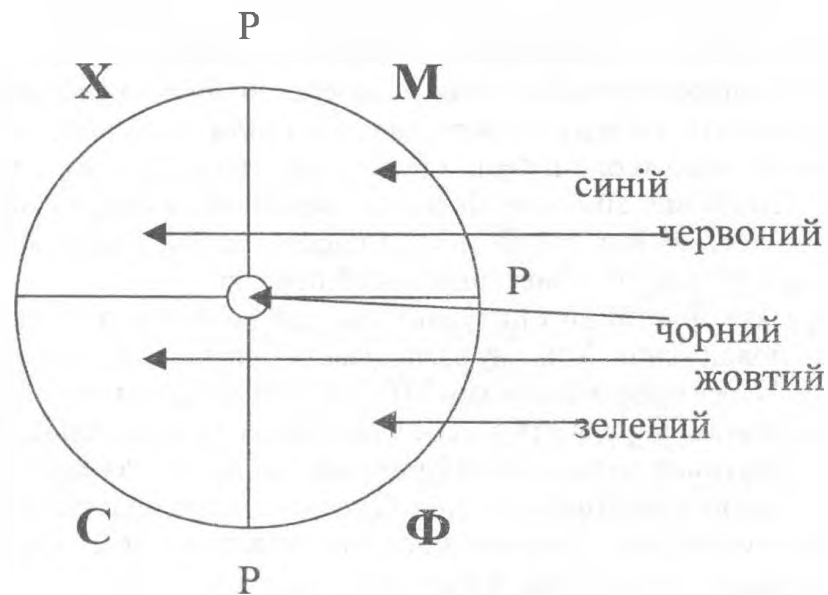

Рис. 1. Колірне коло темпераментів

Таким чином, кольорогеометричні типи поведіння дозволяють визначити відсоток наявних у колективі видів темпераменту. Так, у дослідженому нами колективі було наявні 50 % зеленого типу (квадрати — флегматики), 30 % червоного типу (прямокутники — холерики), 10% жовтого типу (зигзаги — сангвініки), 10 % змішані типи, де є присутнім два рівнозначних кольори. Синього типу поведіння в даному колективі не було. Напрошується висновок, що яскрава вираженість синього типу поведіння не характерна для колективу співробітників правоохоронних органів. Але і відсутність його зовсім у колективі не бажана, тому що потреба в ньому є в тій чи іншій

мірі. Характерним для колективу співробітників ОВД є яскрава виразність зеленого типу колірної поведінки і квадрат як форма [2].

“Квадрати” — люди працьовиті, старанні, витривалі, цінують порядок, схильні до аналізу, упереджені до деталей, раціональні й емоційно витримані. “Прямокутники” — люди непослідовні з непередбаченими вчинками, їх основним психічним станом є більш-менш усвідомлюваний стан замішання, заплутаності в проблемах і невизначеності у відношенні себе на даний момент часу. “Трикутники” — люди, породжені, щоб бути лідерами, вони енергійні, нестримні, честолюбні, ставлять ясні цілі й, як правило, досягають їх. “Зигзаги” — люди-творці з розвинутою інтуїцією, що домінує, стиль мислення – синтетичний, вони спрямовані в майбутнє та більше цікавляться можливостями, ніж дійсністю. “Кола” — люди доброзичливі, щиро зацікавлені в гарних міжособистісних відносинах, їхня вища цінність – люди та їхнє благополуччя [5].

Слід зазначити, що *кольорове сприймання* і кольорова перевага в нормальних умовах нерідко виявляються діаметрально протилежними тим, що спостерігаються в екстремальних ситуаціях.

Відповідно до співвідношення культурології кольору:

$$m / f = K / C = \text{активність} / \text{пасивність},$$

де *m* — чоловік, *f* — жінка, *K* і *C* — червоний і синій кольори.

Кольорогеометричний тип відносин у колективі виявляється в діяльності кожного співробітника. Часто складається так, що людина, з певним кольорогеометричним типом змушена пристосовуватися до ситуації партнерства і виявляти поведінку, яка їй зовсім невластива. Це спостерігається в колективі співробітників МВС, де не виражений «синій» тип кольорогеометричного поведінки. У даному колективі прояв зеленого типу залежить від виконання ролі. Ми усі виявляємо різні відтінки свого колірної поведінки залежно від того, в якій ролі виступаємо в даний момент. Удома ми можемо поводитися за одним хроматичним типом, на роботі — за іншим, у компанії — за третім. Однак це не є добре. У колективі співробітники за «наси́льство» над ширим кольорогеометричним типом поведінки розплачуються *сильним внутрішнім напруженням*, що може закінчитися нервовим зривом, соматичним захворюванням і т. п. [6].

Для створення гармонії, тобто стійкої системи взаємин, співробітники прагнуть до поєднання однакової фігури і тотожного кольору. Вважається, що сполучення фігур і кольорів, які збігаються (синє коло, зелений квадрат, червоний прямокутник, жовтий зигзаг і чорний трикутник) створюють враження гармонії. Незбіжні кольори і форми (червоне коло, синій квадрат, зелений трикутник, жовтий прямокутник і чорний зигзаг), навпаки, дисгармоніюють і створюють *сильне напруження*.

Таким чином, відносини в колективі будуть гармонійними, якщо:

- збігається фігура і колір із загальноприйнятим співвідношенням;
- наявні усі кольорогеометричні типи поведінки;
- виявляти ширий кольорогеометричний тип поведінки.

Кольорогеометричний вибір належить до розряду об'єктивних тестів, мета яких прихована від випробуваного для щирості відповідей і неможливості фальсифікації результатів. Дані, отримані за допомогою тесту, можуть бути оцінені незалежно від осіб, що проводять тестування, обробку результатів і інтерпретацію. Одна з особливостей тесту полягає в кореляції між кольором, фігурою і темпераментом (приклад на рис. 2).

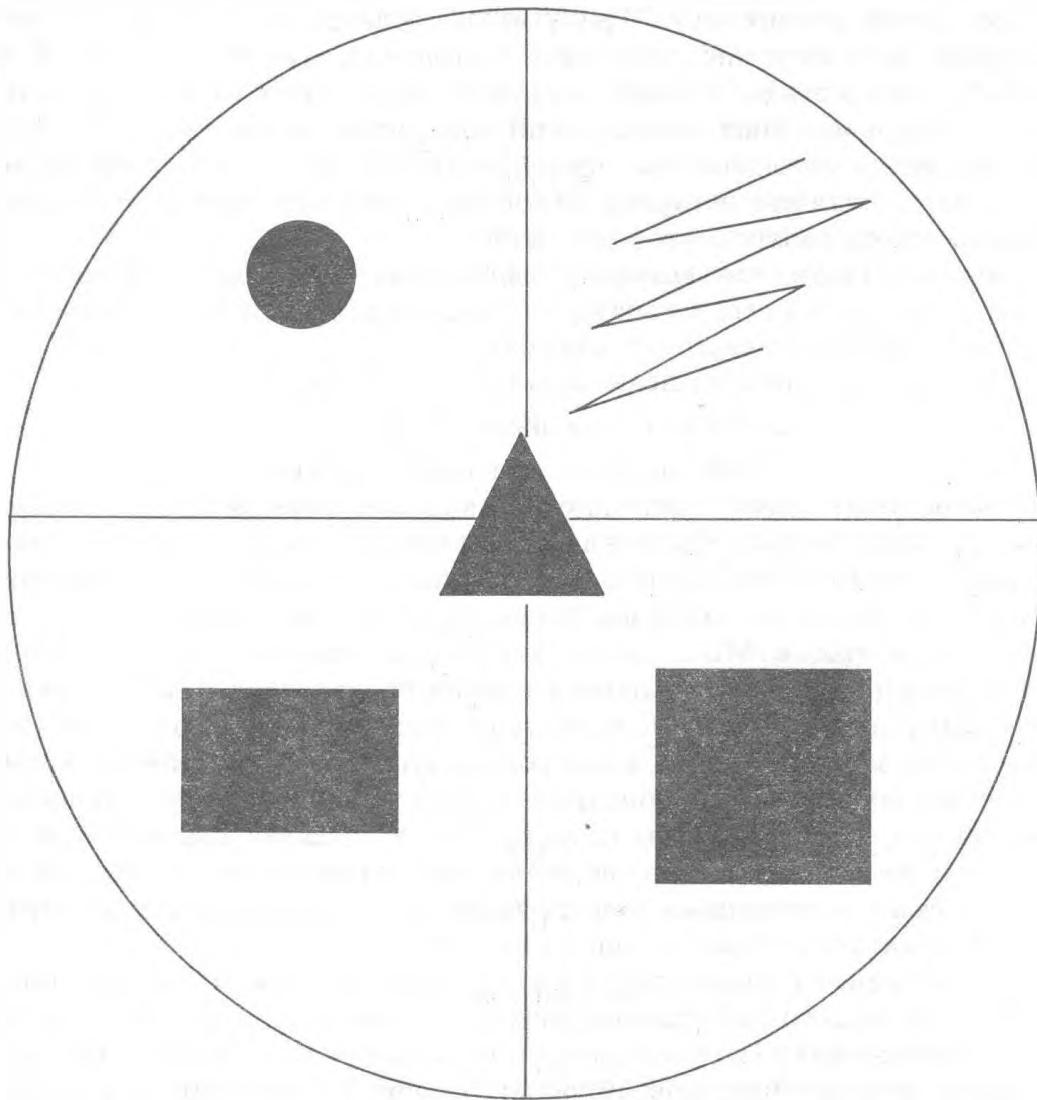

Рис. 2. Варіант співвідношення між фігурами і кольором

Кольорогеометричні типи поведінки, на відміну від рис характеру, менш усвідомлювані та не настільки гнучкі. Вони більш стабільні та визначаються набагато краще. Щирий кольорогеометричний тип приховати набагато складніше, ніж наявні риси характеру, тому що він гірше контролюється і постійно виявляється в способі життя людини, його мові, одязі, прикрасах і ін.

Дійсний кольорогеометричний тип люди виявляють тільки в такій ситуації, у якій вони почувають себе абсолютно безпечно, в обставинах повної довіри і мінімального самоконтролю [8].

Застосовуючи кольорогеометричний вибір для визначення соціально-психологічного клімату в колективі, ми довели, що і міжособистісні відносини підкоряються закону кольорогеометрії.

Література

1. Андрієць Ю. М. Кольорогеометрія в процесі спілкування психолога-консультанта з контрольованим суб'єктом // Вісник ОНУ. — 2001. — Т. 6. Випуск 2. — С. 3–9.
2. Алексеев А. А. Психоггеометрия для менеджеров и руководителей. СПб., — 1991. — С. 31.
3. Андрієць Ю. М. Психоггеометрический выбор в зависимости от сенсомоторики индивида // журнал Перспективы 3–4 (7–8). — 1999. — С. 17–19.
4. Бреслав Г. Е. Цветопсихология и цветолечение для всех. — СПб., 2000. — С. 122–125.
5. Бурлачук Л. Ф. Введение в проективную психологию. К., Ника-Центр, 1997. — С. 85.
6. Кожевников Е. П. Психофизиология цветового климата на производстве. Л., 1972. — С. 15.
7. Люшер М. Сигналы личности. Рольевые игры и их мотивы. — Воронеж, 1993. — С. 7.
8. Серов Н. В. Лечение цветом. — Л., 1993. — С. 25.
9. Энциклопедия психологических тестов. — М.: ТОВ «Изд-во АСТ», 1997. — С. 240.
10. Lüscher M. Psychologie der Farben. — Basel., 1985.

Ю. М. Недосека

Одесский национальный университет им. И. И. Мечникова,
секция экспериментальной и дифференциальной психологии

ЦВЕТОГЕОМЕТРИЯ КАК ИНФОРМАЦИОННАЯ СИСТЕМА ПСИХОДИАГНОСТИКИ

Резюме

В статье рассматривается корреляция между темпераментом и цветными геометрическими фигурами. Это позволяет охарактеризовать не только личность но и интересующий нас коллектив. Различают гармоничное и негармоничное сочетание цветогеометрических типов поведения, так же как совместимость и несовместимость темпераментов. В гармонично развитом коллективе, где присутствуют все типы цветогеометрического поведения, личность с меньшим внутренним напряжением адаптируется. При этом, замечено, что в зависимости от принадлежности коллектива определенной области профессий малый процент выраженности (или отсутствие вовсе) какого-то цветогеометрического типа является характерностью. Так, установлено, что среди сотрудников правоохранительных органов как тип цветогеометрического поведения чаще встречается зеленый квадрат.

Ключевые слова: темперамент, цветогеометрия, личность, тип поведения, коллектив.

U. Nedoseka

Odessa I. I. Mechnikov National University

**COLOUR GEOMETRIC CHOICE IS IN THE BASIS OF RESEARCHESM AS
A TYPE OF PROJECT METHODS**

Summary

In clause the correlation between temperament and geometrical figures is considered. It allows to characterized not only person but also collective, interesting for us. Distinguish a harmonious and inharmonious combination colour geometric of types of behaviour, just as compatibility and incompatibility of temperments. In the harmoniously advanced collective, where there are all colour geometric of behaviour, the person with a smaller internal pressure adapts.

Key words: temperament, colour geometric, person, types of behaviour, collective.